

23.08.2022

Sihteeristö/Aro

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Turvallisuuskomitean lausunto ehdotuksesta kulttuuriperintöstrategiaksi 2022-2030.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Turvallisuuskomitealta lausuntoa ehdotuksesta kulttuuriperintöstrategiaksi 2022-2030. Turvallisuuskomitean yhteydessä toimii Turvallisuuskomitean sihteeristö, jonka tehtävänä on tukea komitean toimintaa. Tämä lausunto on laadittu Turvallisuuskomitean sihteeristössä, ja sitä ei ole käsitelty aikataulustyistä Turvallisuuskomitean kokouksessa. Turvallisuuskomitean sihteeristö kiittää mahdollisuudesta kommentoida ehdotusta, ja lausuu seuraavaa:

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Turvallisuuskomitea kiinnittää huomiota intersektionaalisuuteen, ja nostaa esille **kokonaisturvallisuuden periaatteen** ennakoivasta varautumisesta. Kulttuuriperinnön osalta henkinen kriisinkestävyys on keskeisin suojattava yhteiskunnan elintärkeä toiminne, mikä yhdessä kokonaisturvallisuuden kanssa voisi näkyä strategian tavoitteissa ja toimenpiteissä. Turvallisuusnäkökulman huomioiminen on ennakoinnin perusta, ja Turvallisuuskomitea esittääkin sen tuomisen strategiaan selvästi esille.

Kulttuuriperinnön digitoiminen on kannatettava strateginen suunta. Myös varmuuskopioimisessa digitalisointi on kannatettavaa. Se edistää myös sukupolvien keskustelua, kun kulttuuriperimään pääsy helpottuu ja kokemuksia voidaan jakaa yli sukupolvien helposti. Digitalisoituvassa maailmassa on kuitenkin kriittistä huolehtia myös erilaisista aineistoon ja sen käyttöön kohdistuvista riskeistä sekä kyberturvallisuudesta. Turvallisuuskomitea pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että ennen laajojen tietoineistojen digitalisointia ja avaamista kaikille käyttäjille on hyvä huolehtia **riskiarviosta**. Turvallisuuskomitea suosittelee riskiarvion tekemistä, jotta voidaan varmistua siitä, että alustan tietoturvasuus on riittävällä tasolla, että kasaantumisvaikutusta ei pääse syntymään, ja että tiedostetaan, että helposti saatavilla olevaa kulttuuriperintöä käytetään laaja-alaisen vaikuttamisen välineenä.

Kulttuuriperinnön laajaan yhteiskunnalliseen merkitykseen olisi hyvä tuoda myös kansainvälinen ulottuvuus ja kulttuuriperinnön käyttäminen **maakuvan rakentamisessa**. Yhteistyön kasvattaminen kulttuuriperintötoimijakentän, ulkoministeriön ja valtioneuvoston kanslian välillä tehostaisi kulttuuriperinnön käyttämistä ja tunnetuksi tekemistä niin Suomessa kuin ulkomailla, ja voisi edistää myös kansallista koheesiota.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Turvallisuuskomitea
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
tk@turvallisuuskomitea.fi
www.turvallisuuskomitea.fi

23.08.2022

Sihteeristö/Aro

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Luonnoksessa huomioidaan henkinen kriisinkestävyys ja kulttuuriperinnön rooli sen vahvistamisessa, mitä Turvallisuuskomitea pitää erittäin myönteisenä. Kulttuuriperintö on keskeinen osa kokonaisturvallisuutta. Turvallisuuskomitea katsoo, että **kokonais-turvallisuuden** näkökulmaa voisi laajentaa, sillä henkinen kriisinkestävyys on yksi kokonaisturvallisuuden ja etenkin yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tulipilareista. Henkisen kriisinkestävyyden rooli korostuu erityisesti muuttuneessa globaalissa turvallisuustilanteessa sekä uusiin vaikuttamisen keinoihin – laaja-alaiseen vaikuttamiseen sekä informaatiovaikuttamiseen – vastaamisessa ja erityisesti varautumisessa. Kokonaisturvallisuuden tematiikkaa voisi tuoda jo luvussa kolme Kulttuuriperinnön toimija-kenttää Julkishallinnon osiossa, kun strategiassa kuvataan hyvin eri julkishallinnon toimijoiden vastuita ja rooleja kulttuuriperinnön vaalimisessa.

Kommenttinne lukuun 5.1

-

Kommenttinne lukuun 5.2

Luvussa 5.2 kuvataan hyvin kulttuuriperintöarvojen käsittelyä nykyistä kokonaisvaltaisemmin. Luvussa listataan perinteisiä yhteensovittettavia ja **monitieteisiä tutkimus-aloja**, kuten energiatehokkuus ja kiertotalous. Tätä toisi niin ikään muiden tutkimus-alueiden näkökulma turvallisuuteen kuin kulttuuriperinnön tutkimus turvallisuuden näkökulmasta. Turvallisuusnäkökulman kirjaaminen tutkimusaloihin edistäisi myös turvallisuustutkijoita pohtimaan kulttuuriperintöä, ja voisi laajentaa monitieteisyyttä. Turvallisuuskomitea esittää pohdittavaksi ja strategiaan kirjattavaksi myös turvallisuuden tutkimusta, jolloin voitaisiin edistää kulttuuriperinnön ja kokonaisturvallisuuden, henkisen kriisinkestävyyden sekä kansallisen resilienssin tutkimusta.

Kommenttinne lukuun 5.3

Turvallisuuskomitean kiinnittää kiittäen huomiota strategian kattavaan kirjaukseen **koulutuksesta. Kulttuuriperintökasvatuksen** tuominen vahvasti eri koulutusasteille on erittäin kannatettavaa. Koulutus on kansallisen resilienssin kulmakivi, ja olennainen osa kokonaisturvallisuutta. Sillä varaudutaan muun muassa laaja-alaiseen vaikuttamiseen, sillä kulttuuriperinnön käyttäminen vihamielisessä vaikuttamisessa on jo arkipäivää. Medialukutaidon ja lähdekriittisyyden opettaminen ovat erittäin tärkeitä henkisen kriisinkestävyyden ja kansallisen resilienssin kasvattamisessa. Näin ollen sekä pedagogien että tutkijoiden, sekä opiskelijoiden ja oppilaiden tietoisuuden lisääminen kulttuuriperinnön vääristämisestä sekä sen käyttämisestä manipuloiviin tarkoituksiin kasvattaa henkistä kriisinkestävyyttä kansallisella tasolla. Strategiakirjaus edesauttaa teeman viemistä opetussuunnitelmiin, mitä Turvallisuuskomitea ehdottaa.

23.08.2022

Sihteeristö/Aro

Kommenttinne lukuun 5.4

-

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Strategia tulisi sitoa tiiviimmin yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan sekä yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Turvallisuusnäkökulman korostaminen läpi strategian tuo henkisen kriisinkestävyuden merkitystä esille, ja asemoi kulttuuriperinnön selkeästi osaksi yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Näin saataisiin kulttuuriperinnön merkittävyys kokonaisturvallisuudelle selkeämmin esille. Tämän kehittymistä on hyvä seurata vastuuministeriön tuomana Turvallisuuskomiteassa säännöllisesti.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne

Yleisesti ottaen strategialuonnos on huolellisesti valmisteltu, kattava ja selkeälukuinen.

Luonnoksessa tuodaan esiin uusien uhkien, kuten **informaatiovaikuttamisen** tuomia riskejä. Turvallisuuskomitean näkökulmasta tämä on tärkeää ja erittäin tervetullutta. Informaatiovaikuttamisen osalta voisi vielä laajentaa vastuuperusteita, jotta senkin osalta tulisi enemmän konkretiaa. Turvallisuuskomitea ehdottaa kirjausta, että informaatiovaikuttamiseen vastaamisen vastuuviranomainen on se hallinnonala, jonka toimivaltaa vastaan vaikutetaan, ja laajemmissa tai kompleksisimmissä tapauksissa asiaa koordinoi valtioneuvoston kanslia.

Informaatiovaikuttamiseen vastaamisen näkökulmasta strategiassa olisi hyvä tuoda esille myös **strategisen viestinnän** näkökulma. Kulttuuriperinnön käyttäminen maakuvan rakentamisessa ja strategisessa viestinnässä on helppoa ja paljon käytettyä, joten kulttuuriperintötoimijakentän yhteistyön kehittäminen valtionhallinnon ja aluetason strategisen viestinnän toimijoiden kanssa palvelisi hyvin strategian tavoitteita. Tämän kirjaaminen strategiaan toimisi hyvänä avauksena yhteistyön kehittämiseksi. Yhteistyön rakentaminen erityisesti ulkoministeriön sekä valtioneuvoston kanslian kanssa kasvattaisivat myös kansallista henkistä kriisinkestävyyttä ja korostaisi jälleen kulttuuriperinnön merkitystä kokonaisturvallisuuden alueellisessa ja valtakunnallisessa rakentamisessa.

Toisaalta **laaja-alaisen vaikuttamisen** teemaa ei ole juurikaan pureskeltu strategiassa. Laaja-alaiseen vaikuttamiseen käytetään jo nyt kulttuuriperintöä sitä väärin tai muokaten, tai irrottamalla asioita asiayhteyksistä. Niiden käyttämistä diplomaattisilla areenoilla tai informaatiovaikuttamisessa joko suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolella tai sosiaalisen median kanavissa polarisaatiota edistäen on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi nakertaa kansallista yhtenäisyyttä kansainvälisillä areenoilla. Yhteisen, moninaisen kulttuuriperinnön vaaliminen on avain asemassa kansallisen yhtenäisyyden ja suvaitsevaisuuden ylläpitämisessä ja vahvistamisessa.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidätkö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

23.08.2022

Sihteeristö/Aro

Turvallisuuskomitea näkee strategian tavoitteissa ja toimenpiteissä paljon positiivista, mutta pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että mahdolliset uhkat tunnistetaan ja riskit hallitaan asianmukaisesti ennen toimeenpanoa. Riskiarvion sisällyttäminen kokonaistarkasteluun on kannatettavaa, ja toimeenpanosuunnitelman on hyvä pohjautua siihen. Näin ollen Turvallisuuskomitea suosittaa toimeenpanosuunnitelman tekemistä, jotta riskit tunnistetaan ja hallitaan etupainotteisesti.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Toimeenpanosuunnitelmaa tehtäessä on tärkeää kuulla laaja-alaisesti eri näkökulmia. Työpajatyöskentely herättäisi keskustelua, mistä eri näkökantojen sekä mahdollisten riskienhallinnallisten keinojen poimiminen olisi hedelmällistä.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Turvallisuuskomitea voi tukea työpajan suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä osallistua sekä verkoston hankkimiseen että työpaja työskentelyyn. Myös raportin kommentointi on mahdollista.

Pääsihteeri Petri Toivonen

Erityisasiantuntija Mari Aro

Liitteet -
Jakelu Opetus- ja kulttuuriministeriö
Tiedoksi -